

Секція II

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ХОРЕОГРАФІЧНОГО І МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ МІЖКУЛЬТУРНИХ ВЗАЄМИН

УДК 792.83:793.322

Л. А. ДОВГАНЮК, керівник гуртка-методист Народного художнього колективу гуртка «Ансамблю фольклорно-стилізованого танцю Плай» ОЦЕВУМ Полтавської Обласної Ради, керівник Театру танцю «ПЛАЙ»

ВІДТВОРЕННЯ АВТЕНТИЧНОЇ ТАНЦЮВАЛЬНОЇ СПАДЩИНИ У СУЧАСНИХ СЦЕНІЧНИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЯХ

Розглянуто цілі, завдання та етапи дослідження і обробки забутої автентичної танцювальної спадщини, фольклорного танцю

Ключові слова: автентична танцювальна спадщина, народна традиція, звичаї, обряди, цінності, народна мудрість, етнос, національний колорит, сучасна інтерпретація

Наш народ має багату культуру, величезний скарб якої складається з цінностей, що базуються на фольклорних джерелах, накопичених століттями, витоках національного характеру. Прикро, коли народ забуває свої духовні цінності та моральні засади. Хто забуває минуле, той не вартий майбутнього. Ми живемо доти, доки живуть в нашій пам'яті одвічні невмираючі традиції. Без них, здавалося б понищених і забутих, ми загубимося, розчинимось серед сусідніх етносів. Звісно ж не просто зрозуміти те, до чого не був причетний, що сам не бачив та не відчував. Саме тому, ми робимо це сьогодні, аби не висихало життєдайне джерело народної мудрості та національного хореографічного мистецтва. Щоб молодь не цуралась національного спадку та не шукала на Заході собі інших ідеалів [1].

Метою публікації є доведення важливості відтворення забутої автентичної танцювальної спадщини у сучасному культурно-мистецькому середовищі, популяризації народних традицій, звичаїв та обрядів засобами сценічної хореографії.

Головні цілі та завдання дослідження та відтворення забутої фольклорної автентичної танцювальної спадщини у сценічних формах:

- нагадати людям про їхнє походження та рідну домівку; про те, що є справді цінним та вічним;
- донести до різних вікових груп населення національний колорит, чистоту народного танцю і основних святинь кожної родини;
- пробуджувати свідомість людей, діставати з глибин покоління давно забуту стародавню культуру та шанувати традиції, що лишили нам предки;
- залучити керівників до вивчення та збереження фольклору, як першооснови національної спадщини;
- поширити інтерес молодого покоління нашої країни до збереження національної культури у вигляді фольклору;
- дослідити, вивчити і відтворити забуту фольклорну автентичну танцювальну спадщину, задля подальшої подачі глядачам в нових сучасних інтерпретаціях;
- підтримати талановиті аматорські колективи та удосконалити виконавську майстерність у мистецтві етно-хореографії, автентичного фольклору та народно-сценічного танцю.

Розглянемо етапи дослідження і обробки забутої фольклорної автентичної танцювальної спадщини, фольклорного танцю, створення стилізованих композицій. Перш ніж потрапити до репертуару колективу, народні танці зазнають відповідної художньої обробки: збагачується новими танцювальними фігурами, розцвічується його хореографічний малюнок тощо. Художня якість твору тут великою мірою залежить від знання основ класичної, народної, сучасної хореографії, від таланту та ерудиції керівника-постановника [4].

Основний закон побудови танцю – його драматургія і передача емоційного стану людини (радість, горе, любов, розпач, хитрість, підозрілість, самозакоханість, безстрашність). Відповідно до цього закону танець повинен поєднувати в собі основні частини: експозиція (ясна, зрозуміла), зав'язка (чітка, яскрава), розвиток дії, кульмінація (як і зав'язка – яскрава, вражаюча), розв'язка (підготовлена всім ходом дії) [2].

Обробка та збереження оригіналу фольклорного танцю – одна з найактуальніших проблем, яка хвилює не тільки балетмейстерів, фольклористів, а й численних шанувальників хореографічного мистецтва. Дотримання граничної достовірності (зрозуміло, без повторів у лексичі та композиції) фольклорно-етнографічного першоджерела (і перенесення його в незайманому вигляді із збереженням музики, поетичного тексту, композиції, атрибуції, елементів акторської гри, манери виконання, костюма та народної режисури на сцену) – основа принципу обробки фольклорного танцю.

Деякі фольклористи та балетмейстери вважають, що фольклорний танець треба переймати в його першооснові так, як його танцюють у народі, бо, ускладнюючи і трансформуючи лексику, композицію, одночасно спрощуючи костюм, постановник, сам того не помічаючи, порушує народну манеру, традицію виконання. Художньо обробляючи народний танець, постановник все ж повинен всю свою увагу скерувати на те, щоб танцювальні рухи, фігури, як і хореографічні малюнок, допомагали глибшому і всебічному розкритті ідейно-емоційного змісту танцю [3].

До фольклорних матеріалів необхідно ставитись обережно, як до коштовних знахідок, вклоняючись могутності народного генія. А може, краще не торкатися їх і залишити у тому вигляді, в якому вони дійшли до нас? Таке завдання стоїть перед фольклорними групами. Вони роблять велику, корисну справу, збираючи і зберігаючи першоджерела. Та навіть і ці групи вдаються до незначних, але сценічних обробок.

Костюм – «візитна картка», яка одразу ж підказує глядачеві місце, час дії, розкриває національні та локальні особливості хореографії. Він повинен бути театралізованим, але в той же час підкреслювати національний колорит змісту хореографічної постанови. Слід зауважити, що А. Петрицький, створюючи костюми виконавців, вперше ввів стилізований український жіночий костюм (ніжно-зелені прозорі хітони-сорочки з українським орнаментом та віночки з білих лілій), якому в подальшому судилося стати традиційним українським балетним костюмом.

Важливе значення має музичний супровід. Сценічний варіант фольклорного танцю вимагає тонкого аранжування музики, яка, не змінюючи характеру, краси першоджерела, допомагала б розкрити його образний стрій.

Останні 30-40 років характеризуються значним розвитком другого напрямку в роботі над фольклорним танцем – його сценічно-театральною обробкою. Це переконливо засвідчують огляди художньої самодіяльності, фестивалі. Отже, маємо підкреслену, виразну, сповнену динаміки театралізацію, технічне збагачення лексики та композиції українського народного танцю, розширення образно-тематичних кордонів і багато іншого.

Використовуючи певні теми, що виникли на ґрунті народного звичаю, обряду, традиції, взявши колорит, характер, образні деталі лексики, розробки певних композиційних лейтмотивів і стиль фольклорного танцю, балетмейстер створює свій, авторський варіант інтерпретації народного фольклору. Є теми в народній хореографії, які втратили свою

актуальність або мало цікавлять сучасника, але музика і нерідко хореографічний текст надзвичайно поетичні. У цьому є те раціональне зерно з якого постановникам слід черпати родзинки для хореографічних постанов.

Підсумовуючи, підкреслимо, що робота над фольклорним танцем має проходити в таких напрямках: збереження, уточнення лексичної основи; збагачення лексики на ґрунті традиційної; збереження та збагачення основного композиційного зерна; розширення музичної палітри, аранжування та написання нового варіанту музичного супроводу на основі традиційної мелодії; підвищення ролі акторської майстерності; розширення образно-тематичних кордонів; театралізація та стилізація танцю.

Сьогодні ми можемо з певністю стверджувати: живе, розвивається народне хореографічне мистецтво, живлячи професійне мистецтво танцю, але треба шукати, відкривати нові й нові фольклорні перлини, шукати нові відповідні, співзвучні нашим сучасним художнім смакам, естетичним вимогам форми їх втілення.

Неоціненний скарб звичаїв нашого народу ми отримали в спадок і мусимо зберегти його та, нічого не втрапивши, передати нашим дітям, щоб не перервався зв'язок поколінь, щоб зберегти генетичну пам'ять нашого народу. Ці знання збагачують людину, наближають її до пізнання історії рідного краю, до свого народу, роблять її мудрішою, а душу світлішою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горєлов М. Є. Українська етнічна нація / М. Є. Горєлов, О. П. Моця, О. О. Рафальський. – К. : Еко-продакшн, 2012. – 174 с
2. Василенко К. Композиція українського народно-сценічного танцю / Василенко К. – К. : Мистецтво, 1983. – 92 с.
3. Верховинець В. М. Теорія українського народного танцю / Верховинець В. М. – К. : Муз. Україна, 1990. – 150 с.
4. Довганюк Л. А. Програма колективу фольклорно-стилізованого танцю «Плаї» / Довганюк Л. А. – Полтава : ОЦЕВУМ, 2008. – 95 с.

